

Tartu rahuleping

2. veebruar 1920

Rahuleping Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa vahel sõlmiti pärast keerulisi läbirääkimisi 2. veebruaril 1920 Tartus. Leping lõpetas ligi poolteist aastat kestnud Vabadussõja ning oli esimeseks suureks saavutuseks noore Eesti riigi välissuhtluses. Leping määras ära Eesti idapiiri ning selles tunnustas Nõukogude Venemaa igaveseks ajaks Eesti Vabariigi iseseisvust. Samuti avas see Eestile tee rahvusvahelisele tunnustamisele iseseisva riigina. Lepingu ratifitseerimiskirjad vahetati Moskvast 30. märtsil 1920 ja sellest päevast hakkas leping kehtima.

- Tartu rahuleping on koostatud eesti ja vene keeles, registreeritud Rahvasteliidus ning avaldatud koos prantsus- ja ingliskeelse tõlkega Rahvasteliidu dokumentide kogumikus nr XI 1922. aastal.
- Leping koosneb 20 artiklist ja sisaldab peale sõjaseisukorra lõpetamise ka Eesti riigi tunnustamise artikleid, mis käsitlesid piiri-, julgeoleku-, majandus- sotsiaal- ja liikluspoliitikat.
- Lepingu järgi tunnustas Nõukogude Venemaa Eesti iseseisvust *de jure*, loobudes vabatahtlikult „igaveseks

Lepingu ARTIKKEL II

Minnes välja Venemaa Sotsialistliku Föderatiivse Nõukogude Vabariigi poolt kuulutatud kõigi rahvaste vabast, kuni täieliku lahtilöömiseni riigist, mille hulka nad kuuluvad, enesemääramise õigusest, tunnustab Venemaa ilmtingimata Eesti riigi rippumatust ja iseseisvust, loobudes vabatahtlikult ning igaveseks ajaks kõigist suverään - õigustest, mis olid Venemaal Eesti rahva ja maa kohta maksvusolnud riigiõiguslise korra, kui ka rahvusvaheliste lepingute põhjal, mis nüüd siin tähendatud mõttes edaspidisteks aegadeks maksvuse kaotavad.

Eesti rahvale ja maale ei järgne endisest Vene riigi külge kuuluvusest mingisuguseid kohustusi Venemaa vastu.

ajaks kõigist suveräänõigustest, mis olid Venemaal Eesti rahva ja maa kohta“. Tartu rahu oli ühtlasi esimene Nõukogude valitsust tunnustanud rahvusvaheline akt. Riikide vahel seati sisse diplomaatilised suhted.

- Eesti ja Venemaa piir määrati kindlaks

sellisena, et Eestile kuulusid ka Narva-tagused vallad ja Petserimaa. Sellisel kujul püsis piir 1944. aastani.

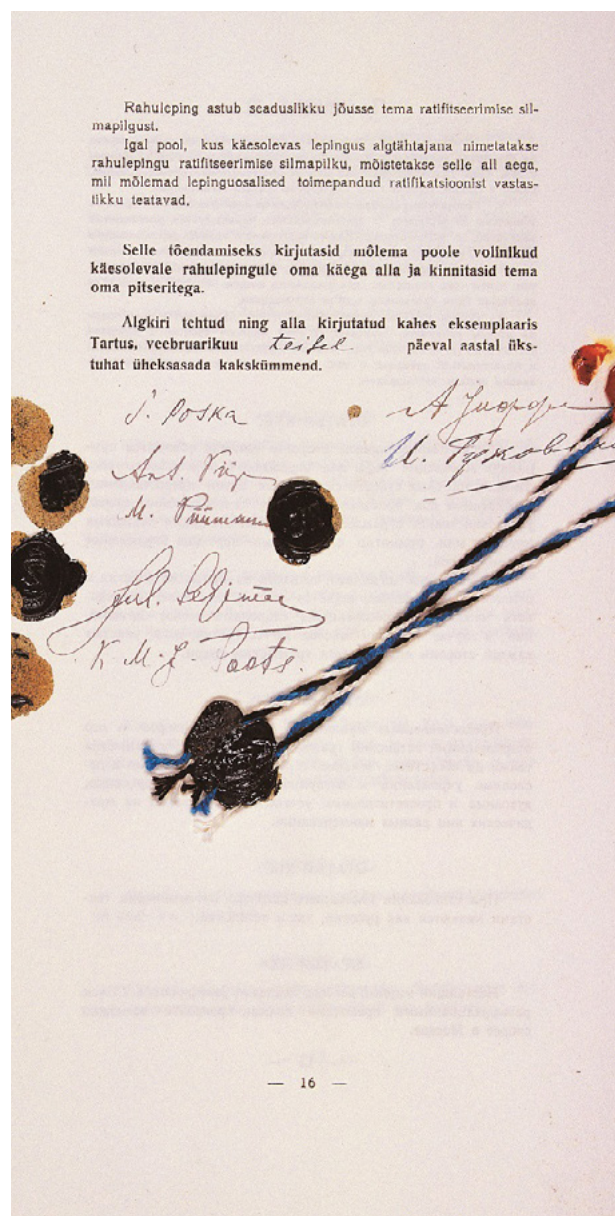
- Eesti vabanes kõigist kohustustest Venemaa ees ja Venemaa kohustus tagastama Eestist evakueeritud vara ning Eesti sai Venemaa kullafondist 15 miljonit kuldrubla.
- Rahulepingu järgi oli igal Venemaa eestlasel õigus Eestisse elama asuda. Lepingu alusel opterus Venemaalt Eestisse 38 000 eestlast (Vabadussõja lõpul oli Venemaal umbes 320 eestlaste asundust või keskust ja umbes 190 000 eestlast).
- Eesti poolt kirjutasi rahulepingule alla Asutava Koguliikmed Jaan Poska, Ants Piip, Julius Seljamaa, Mait Püüman ja kindralmajor Jaan Soots. Venemaa poolt andsid allkirja Ülevenemaalise Kesktäitevkomitee liige Adolf Joffe ja Riigikontrolli Rahvakomissariaadi Kolleegiumi liige Issidor Gukovski.
- Eesti rahuleping Nõukogude Venemaaga oli esimene rahvusvaheline akt, kus kasutati sõnaselgelt rahvuse enesemääramise mõistet. Nii Tartu rahuleping kui selle eeskujul sõnastatud lepingud Venemaa ja tema teiste läänenaabritega kujutasid enesest seetõttu olulist sammu rahvaste enesemääramisõiguse saamisel rahvusvahelise õiguse osaks.

Tartu rahuleping oli kaasaegsetele eelkõige **rahu leping**, mis lõpetas I maailmasõja puhkemisest alates kestnud ohvritoomise. Leping viis 3. jaanuaril 1920 jõustunud relvarahu uude olukorda, kus relvade alla kutsutud mehed said lõpuks koju. Eesti delegatsiooni sekretäri William Tomingase mälestustest teame, kuidas Tartu rahulepingu delegatsiooni Tallinnas pidulikult vastu võeti. Paljud, kes

olid tänavatele tervitama tulnud, võtsid rahulepingu sõlmijate ees vaatamata talvekülmale mütsi maha.

Eesti delegatsiooni juht Jaan Poska meenutab, et temale olid suurimaks tunnustuseks selle töö eest ühe tänava ääres seisnud naisterahva sõnad, kui see naine tegi ristimärgi ja ütles: „Te päästsite me pojad“...

Ajaloolise Tartu rahulepingu tähtsust Eesti riigile väljendavad hästi Jaan Poska poolt lausunud sõnad: „Tänane päev on Eestile tema ajaloos 700 aasta kestel kõige tähtsam, sest täna esimest korda määrab Eesti ise lõplikult oma rahva tulevase saatuse.“

Lepingu allkirjad